

Verslag Wetenschappelijke Commissie 22 oktober 2009

– 't Pand, Gent –

Aanwezig:

David Cox, Guido Dumon, Nancy Fockedeey (verslag), Colin Janssen (voorzitter), Jan Mees, Filip Meysman, Marnix Pieters, Jurgen Tack, Stefan Van Damme, Gilbert Van Stappen, Wim Vyverman

Verontschuldigd:

Tom Artois, Natalie Beenaerts, Jean Berlamont, Kris Cooreman, Frank Dehairs, Brigitte Lauwaert, Frank Maes, Patrick Meire, Jaak Monbaliu, Gorges Pichot, Jan Seys, René Van Grieken, Filip Volckaert

1. Goedkeuring verslag vorige vergadering van 12 juni 2009

Goedgekeurd en online beschikbaar gemaakt (www.vliz.be/nl/over_het_vliz/vliz_scico)

2. Bijkomende agendapunten

- Marnix Pieters vraagt een toelichting te geven over de Kogge van Doel (behandeld onder 7)

- Jurgen Tack vraagt om meer tijd van de vergadering te besteden aan agendapunt 4 (discussie over de verbetering werking van de WC). Andere aanwezigen stemmen in. De voorzitter staat deze wijziging in de agenda toe en agendeert vervolgens agendapunt 8 en 7. Ander punten 5, 6 en 6bis, 9-12 zullen in de overblijvende tijd eerder kort behandeld worden.

3. Beslissingen van de Raad van Bestuur van het VLIZ

Op de Raad van bestuur van juni (week na de WC) stonden o.a. op de agenda:

- Kennisneming van het verslag van de WC
- Programmatie 10 jaar VLIZ
- Evaluatie VLIZ
- Stand van zaken Flanders Marine en gewijzigde rol van het VLIZ: VLIZ heeft mee helpen opstarten, maar bestuur is nu in handen van de voorzitter Jan Strubbe (ere-Directeur Generaal van AWZ). De v.z.w. werd opgericht. Er werd een dossier ingediend bij het IWT om een competentiepool te realiseren. Huisvesting blijft in de gebouwen op de InnovOcean site, maar het VLIZ is niet verder betrokken.

4. Evaluatie van het VLIZ en toekomstperspectieven

Stand van zaken: VLIZ stelde een zelfevaluatie op en onderging een doorlichting door een extern auditbureau, incl. een doorlichting door een panel van buitenlandse experts, interviews van gebruikers en enquêtes bij wetenschappers, leerkrachten, leerlingen en grote publiek. Het eindrapport werd opgeleverd aan de stuurgroep, die er bijkomende opmerkingen op formuleerde. Dit rapport wordt op 23/10/09 overgemaakt aan VLIZ. De directeur mag nog technische aanpassingen vragen. Hierna wordt het officiële beoordelingsrapport overhandigd aan de Raad van Bestuur van VLIZ en aan de bevoegde Minister (Ingrid Lieten).

Officieel kan er op deze vergadering van de WC dus niets over medegedeeld worden. Wel werden tijdens het proces van de audit enkele algemene indrukken verkregen (voorwaardelijk):

- zeer positief, grote appreciatie, bevestiging van het zelfevaluatie-rapport.
- sterk advies om de toelage in die zin aan te passen, in functie van het wegwerken van enkele knelpunten.
- nuttige aanbevelingen om de werking te optimaliseren (sommige activiteiten bestendigen, andere versterken), doorlichting van management en bestuur, implementatie van "good governance". Tijdens de volgende vergaderingen zullen deze elementen uitgebreid aan bod komen.

De voorzitter trekt een **discussie** op gang bij de aanwezigen over het beter implementeren van "**good governance**" binnen de WC van het VLIZ. Hieronder volgen enkele aandachtspunten en reacties:

4a. Absenteïsme in de WC is groot

- Dit staat in schril contrast met het belang die de Raad van Bestuur hecht aan de suggesties door en beslissingen van de WC. Deze verwacht dat elk agendapunt grondig bediscussieerd is geworden en volledig gedragen wordt door de WC.
- Er is een groot vertrouwen in het bestuur van het VLIZ. Maar de WC moet beschouwd worden als het 'creatief hart' van het VLIZ. Hier moeten de ideeën komen voor nieuwe initiatieven.
- Huidige samenstelling van de WC: ruime vertegenwoordiging van alle universiteiten en instituten. In de statuten van VLIZ wordt enkel vermeld dat de WC het wetenschappelijk landschap vertegenwoordigt. Basisfilosofie om de betrokkenheid bij de werking van VLIZ te vergroten. De voorzitter van de Raad van bestuur heeft dat indertijd vastgelegd als: 1-3 vertegenwoordigers per universiteit/instituut en 4 voor de Vlaamse overheid en 2 voor de Federale overheid. Later werden vertegenwoordigers voor nog ontbrekende disciplines of instituten toegevoegd.
- Vaak dezelfde mensen aanwezig; vaak dezelfde mensen systematisch afwezig. Moeten we deze laatste nog behouden binnen commissie? Afwezigen aanspreken/aanschrijven en instituut andere vertegenwoordiger laten aanduiden?
- Andere samenstelling dringt zich op? Bv. 'getrapte' samenstelling: met werkgroepen rond thema's waarvan de beslissingen dan naar 'plenaire, actieve groep' gaan. Bv. Overgaan van een vaste, naar een roterende vertegenwoordiging voor de instelling. Maar rotatie zal de vergaderingen vertragen; geen kennis van voorafgaande door nieuwelingen; telkens opnieuw zal over de basis moet worden geïnformeerd.
- Groot absenteïsme veroorzaakt door zware belasting van de leden voor meetings en informatiedoorstroming. Maar indien puur agendaprobleem, dan moet de verantwoordelijkheid gedelegeerd worden aan een vertegenwoordiger.

4b. Relevantie agendapunten van de WC

- Niet alle behandelde onderwerpen in de vergaderingen van de WC worden door alle leden als relevant beschouwd.
- Nu zijn de vergaderingen van de WC zeer informatief; vaak éénrichtingsverkeer. Heel wat tijd gaat naar het meedelen van de vele(!) activiteiten van het VLIZ. De nood aan participatie door de leden van de WC is nu relatief laag.
- WC zou vooral moeten dienen voor het uitzetten van de grote krijtlijnen; waar gaan we naartoe. Als het gebeurt, is er vaak té weinig achtergrondinfo om op moment zelf te reageren. Er is geen reflectie mogelijk geweest.
- Meer actieve inbreng vragen door agenda/uitnodiging anders te formuleren. Agenda opdelen in pro-memorie punten (snel overgaan of schriftelijk doorgeven voordien); te onderscheiden van discussiepunten. Die dan ter voorbereiding.

- Informatieve stukken meesturen met de uitnodiging. Deze kunnen voordien doorgenomen worden door de leden of er kan in eigen kring over gediscussieerd worden. Je zult meer feedback en betrokkenheid verkrijgen.
- Motivatie inbouwen in de agenda om meer participatie te verkrijgen: De WC-vergaderingen gebruiken om te beslissen over: aankopen die de groepen aanbelangen, de bezetting van de Zeeleeuw in druk bezette perioden, ... Belang zal verhogen.
- WC is ook van belang om geïnformeerd te zijn over wat er gebeurt in Vlaanderen en (inter)nationaal rond mariene wetenschappen.
- Belangrijk dat onderzoeksgroepen op de WC kunnen voorstellen welk type onderzoek ze gaan uitbouwen in de nabije toekomst. WC kan helpen bij deze visieontwikkeling; ervaringen en denkpisten kunnen worden gedeeld tussen groepen; VLIZ kan pro-actief ondersteuning bijsturen.

4c. Leden van de WC: mandaat, belangen, doorstroming, feedback

- De leden van de WC worden beschouwd als vertegenwoordigers van hun instelling, die overkoepelend moeten werken. Maar weten leden wel dat ze vertegenwoordiger zijn voor hun instelling? Vaak beschouwen ze zich enkel als vertegenwoordiger van een onderzoeksgroep of als vertegenwoordiger van een segment van (jonge) onderzoekers.
- Leden worden verwacht de toegekende informatie door te stromen binnen hun eigen instelling. Maar er wordt ervaren dat dit vaak niet het geval is.
- Oplossingen: (1) informatie doorgeven via vertegenwoordigers van de WC en vragen hen dit te verspreiden en feedback te geven (goed voor Vlaamse en Federale onderzoeksinstellingen?); of (2) VLIZ stuurt informatie rechtstreeks door naar alle onderzoekers en vraagt hen om feedback te geven via de vertegenwoordiger van hun instelling in de WC (beter haalbaar voor universiteiten?).

4d. Openheid van communicatie naar en in WC

- Er werd een aarzeling opgemerkt bij de Raad van Bestuur om in alle openheid informatie te delen met de WC. Ook kan de WC niet in alle omstandigheden waar nodig bepaalde confidenties bespreken (doordat er gedeelde belangen zijn).
- Leden WC worden verwacht de belangen van het VLIZ te verdedigen en advies geven voor een optimale werking van het VLIZ. Maar soms is er een conflict met de belangen van het eigen labo of instelling.
- Jan Mees geeft voorbeelden: Bv. in het stadium van de projectaanvraag (externe financiering) kunnen niet alle eigen creatieve voorstellen voorgelegd worden in alle detail. Bv. premature ideeën over nieuwe te ontplooiën initiatieven (bij zelfevaluatie).
- In principe zou er geen conflict kunnen zijn. VLIZ is opgericht om ondersteunend te zijn voor alle Vlaamse wetenschappers zonder dat ze in concurrentie treedt met de onderzoeksgroepen. Maar volgens de beheersovereenkomst móet VLIZ een bepaald percentage uit externe middelen halen; uit dezelfde pool van financiering. In het geval van nieuwe projectaanvragen bv. kan het creatieve werk in aanvraag niet in alle openheid gedeeld worden.
- Niet elk project moet in de grootste detail in de WC op tafel liggen. Als je denkt als lid dat er een conflict met eigenbelang zou zijn, moet dit te bespreken zijn.
- VLIZ valt, net als INBO, onder de openbaarheid van bestuur: er kan en mag niets achtergehouden worden. Er kunnen bij vermoeden van het tegendeel zelfs klachten ingediend worden bij de ombudsman. Jurgen Tack geeft model hoe INBO dit probleem oplost. 75% van de middelen worden afgetoetst met WC en 25% mag in innovatieve zaken gestopt die niet afgetoetst worden met de WC. Zo krijg je als instelling een zekere 'creatieve' vrijheid - binnen een bepaald budgettair kader - om zaken te gaan doen zonder het fiat van adviescommissie.

- Nood aan herdefiniëring van de taken van de WC en haar leden? Leden heruitnodigen voor hernieuwen lidmaatschap WC onder bepaalde voorwaarden (transparantie). Eerder naar een kleinere core-groep evolueren, die advies doorkrijgt van werkgroepen (rond bepaalde thema's)?
- Hoe wordt agenda van de RvB samengesteld? Iden agenda als WC? Herformuleren van hun functies en mandaten nodig? Raad van Bestuur zijn de individuen die de vzw beheren; zitten daar minder voor hun instellingen. Misschien moet de WC ook zo opgesteld worden? Als een kleiner, paritair comité dat het VLIZ adviseert als deel van het bestuur.

CONCLUSIE:

Vele goede ideeën ter verbetering van absentisme, verhoging van participatie en herstellen vertrouwen. Als evaluatierapport binnen is, zullen bovenstaande ideeën verder bediscussieerd worden tijdens de volgende WC vergadering (**11 december 2009**).

Er zal alvast als tussenoplossing gestart worden met het doorsturen van een **geannoteerde agenda**: onderscheid tussen informatiepunten (30 min) en discussiepunten (120min) + **meesturen begeleidende stukken** ter informatie/voorbereiding van de vergadering.

8. Operaties Zeeleeuw

Budgetoverschrijding voor 2008

Jan Mees schetst de situatie: De Zeeleeuw wordt geopereerd in een partnerschap met DAB Vloot. Deze laatste hervormd en sindsdien is precieze jaarlijkse budget voor de werking vastgelegd op 850.000 Euro. Nu (half oktober) is dit budget al sterk overschreden (1.100.000 Euro), wat maakt dat we het aantal beschikbare vaardagen voor 2010 zullen moeten inperken of extra budget zullen moeten zoeken of betaling van (sommige) tochten noodzakelijk zal worden.

Verklaring overschrijding budget 2009: veel meer meerdaagse tochten (incl. nacht) en veel overuren (vroeger dan 9.00 en later dan 17.00). Vaak nodig voor het efficiënt uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek, maar soms ook stijgende nonchalantie bij wetenschappers (gratis dienst wordt beschouwd als vanzelfsprekendheid).

De WC is bezorgd over de budgetoverschrijding voor het operationeel houden van de Zeeleeuw. Oplossingen en suggesties werden besproken en bediscussieerd om overschrijding te vermijden:

Dringende oproep aan de alle wetenschappers:

- inperken van overuren door **grotere stiptheid** bij inschepen!
- uit den boze: niet komen opdagen; op eigen initiatief schrappen van de tocht.
- Onderzoekers zullen **pro-forma facturen** toegestuurd krijgen om erop te wijzen dat besparing kan.
- **Sanctie**: scheidstijd prioritair aan onderzoekers die wél op tijd komen.

[Let op! Hieronder vallen niet: Geplande tochten die geannuleerd worden door weersomstandigheden. Of overuren veroorzaakt door nood aan daglicht.]

Hoe overbevraging opvangen?

- Prioriteiten instellen voor de tochten in het kader van wetenschappelijk onderzoek en de onderzoeksgereven monitoring.
- Aanbestede overheidsmonitoring (i.k.v. Kaderrichtlijn Water, MERs voor windmolenparken, ...) afstoten of financiële regeling treffen.

In dit laatste geval sprake is van concurrentievervalsing (cf. eerdere WC).

De laagstbiedende krijgt nu het project toegeschoven, maar vaak wordt daar de scheepstijd niet in meegerekend.

- De WC geeft er de voorkeur aan om te streven naar een optrekking van het budget door betaling voor scheepstijd van aanbestede overheidsmonitoring en zo het gebruik van de Zeeleeuw te optimaliseren. Afstoten van onderzoek om de kosten te drukken geniet niet de voorkeur.

- Overlap onderzoek en monitoring minimaliseren: afstemming, delen van de scheepstijd, delen van data, ... wel nood aan een goed uitgebouwd skelet, framework. Is dit mogelijk voor de zeeleeuw? Aansluiting met estuaria, met werk in kustzones andere landen? Nu al afstemming met BMM.

- Jurgen Tack geeft aan hoe INBO dit oplost. INBO zat systematisch onder de marktprijs bij het intekenen van opdrachten in eigen beheer. Nu guidelines! Categorie 1: beleidsondersteuning = gratis. Categorie 2: Projecten = middelen voor extra personeel. Categorie 3: onderzoek in opdracht van organisaties = kosten mee inbrengen in projectvoorstel. Elk project screenen aan deze voorwaarden. Aanbod: VLIZ kan steunen op advies van INBO-juriste bij opstellen van deze procedure.

- Tochten in het kader van onderwijs (universiteiten, scholieren en schoolkinderen) moeten gratis blijven en er kan niet op beknipt worden. Te belangrijk! Te combineren met onderzoeksdagen?

- Tochten in het kader van internationale uitwisseling i.k.v. EUROFLEETS (uitwisseling van scheepstijd tussen Europese kustvaartuigen; puntensysteem) moeten kunnen blijven doorgaan.

Actiepunt:

Jan Mees maakt een **analyse** maken van de ingeplande en gebruikte scheepstijd van de **voorbij twee jaar** en stelt een **discussienota** op. Tijdens volgende WC de oefening maken welke projecten onder welke categorie vallen en een voorstel formuleren voor de toekomstige manier van werken.

7. Onderzoeksapparatuur en walfaciliteiten

Bestek uitgeschreven voor een **multibeam echosounder** voor op de Simon Stevin: er zijn 4 offertes binnen door 5 aangeschreven bedrijven. Nu met een adviserende werkgroep (met experten van zandwinningsfonds, RCMG, Vlaamse Hydrografie, ...) beslissen wat de beste koop is.

Walfaciliteiten: wachten op finale bouwvergunning voor de start van de renovatiefase.

Reeds 3 instellingen met concrete plannen voor invulling:

- KMDA: quarantaine aquarium
- UGent-aan-Zee: multidisciplinaire wetenschappen Gent (onderzoek en onderwijs)
- VIOE: maritieme conserveringsunit

Marnix Pieters vult dit laatste aan: In eerste plaats conservering van de "De Kogge van Doel" (middeleeuws schip gebonden bij uitgraven Deurgangdock; uniek voor Europa). Nu al 9 jaar later nog steeds ontmanteld in containers. Momenteel doorbraak in financiering.

Fase 1: VIOE start in 2010 met het onderzoek van de kogge i.s.m. Waterbouwkundig Laboratorium (2010-2012). Dat onderzoek moet ook informatie opleveren hoe de conservering kan aangepakt worden in functie van een eventuele museale exploitatie.
Fase 2: Eigenlijke conservering uit te voeren in één loods van de VLIZ-walfaciliteiten met financiering (start voorzien eind 2010). Duur van deze werken voorzien voor 5-8 jaar; dagdagelijks mensen aan het werk. Nadien in deze loods permanente conserveringsunit VIOE in Oostende.

Return voor het VLIZ: verhogen uitstraling Vlaamse wetenschappen, inzetten van onderzoeksfaciliteiten, communicatiewerking (activiteiten ter plekke te tonen aan groepen of op publieksdagen).

Huur gebouwen is gratis voor de geïnteresseerde groepen; installaties zelf worden bekostigd door de groepen. Jan Mees vraagt en krijgt een herbevestiging van het engagement van de WC om deze groepen te laten investeren in de loodsen.

5. Viering 10 jaar VLIZ (kort behandeld)

Vorbereidingen zitten op schema. Place to be: Thermae Palace, Oostende.

26/11/09 (avond): Avondlezingen gericht aan abonnees van de Grote Rede, maar iedereen welkom! Inschrijvingen lopen vlot binnen; max. capaciteit 500 personen.

27/10/09 (overdag): 10de VLIZ Jongerencontactdag: 150 inzendingen in de postersessie = 'snapshot' onderzoek anno 2009 (zie lijst in bijlage). Selectie van 30 posters voor korte plenaire voorstelling met beoordeling van een professionele jury van wetenschapscommunicatoren en wetenschapsjournalisten. Uitreiking van de VLIZ prijzen: Thesis Awards en North Sea Award (zie inzendingen in bijlage)

27/10/09 (avond): Academische zitting. Programma:

- Mariene onderzoeksgroepen in Vlaanderen en hun financiering
- Vlaams marien onderzoek in de wereld
- VLIZ vroeger en nu
- Videoboodschap van internationale experts: waarom zijn mariene wetenschappen belangrijk en hoe zie je de toekomst; ev. aangevuld hoe ze een kleine regio als Vlaanderen zien bij te dragen (> later ook op website, in persmoment 10 jaar VLIZ viering)

Oproep aan de leden van de WC om hier aanwezig te zijn.

6. IODE Seminar Series (kort behandeld)

UNESCO/IOC Project Office for IODE in Oostende sinds 2005. Tot nu toe was er relatief weinig betrokkenheid met de lokale mariene wetenschappers. Nieuw initiatief gelanceerd: **IODE Seminars**. Tijdens internationale opleidingen van IODE gebruik maken van de aanwezigheid van de internationale experts voor het houden van een korte lezing; opengesteld voor lokale wetenschappers + mogelijkheid tot netwerken nadien. Voorzien frequentie: 4 a 5 keer per jaar voordrachten. Eerste editie op 17 oktober 2007 was een succes en zal herhaald worden. Er zal er naar gestreefd worden om ook een Belgische spreker in het programma op te nemen.

6bis. Dossier Simon Stevin (zeer kort behandeld)

Aanbesteding voor de bouw van de Simon Stevin loopt. Enige grote toestel waar de aankoop via een aanbestedingsprocedure moet gaan is de multibeam (zie hoger). Later zal ook een pCO₂-toestel geïnstalleerd worden op de Simon Stevin (op vraag en met hulp van Alberto Borges).

9. Nieuwe projecten

Zie lijst in bijlage

+ volledige proposal voor het project: "Vlaamse participering in de investering voor Lifewatch infrastructuur"

10. Overzicht geplande evenementen

Zie lijst in bijlage; enkele worden speciaal vermeld:

- **EurOcean conferentie** (11-13/10/2010) in Thermae Palace, Oostende. I.s.m. Belspo en EWI. Vervolg op de Galway- en Aberdeen-conferenties (bekend om hun declaraties als eindproduct)
- **EU-presidency event** (tweede helft november 2010) rond de relatie tussen onderzoek en Visserijsector – op vraag van Minister-President Kris Peeters. I.s.m. o.a. ILVO en Redercentrale.

11. Nieuwe publicaties

Eén publicatie wordt speciaal vermeld:

"Onze Kust - anders bekeken": Boek met een 20-tal markante verhalen over onze kust; met raakvlakken aan interdisciplinaire zeeonderzoek. Samengesteld door Jan Seys en fotograaf Misjel Decler; i.s.m. ANB en MDK. Boekvoorstelling op 10 november 2009 in VNBC De Nachtegaal in De Panne. Leden WC zullen persoonlijke uitnodiging krijgen.

De WC vraagt het VLIZ in welke mate het meegewerkt heeft aan het boek "Schatten en Scheepswrakken" van Dirk en Tomas Termote. VLIZ heeft enkel een zaal ter beschikking gesteld in de InnovOcean site om de boekvoorstelling te laten plaats vinden. Verder geen enkele verdienste van VLIZ. Algemeen vraagt de WC aan het VLIZ om steeds voorzichtig en kritisch te zijn bij de ondersteuning van dit soort privé-initiatieven. Een evenement laten doorgaan op de InnovOcean site geeft dit een wetenschappelijk kwaliteitslabel.

12. Varia

Jurgen Tack meldt de WC dat op 23/10/2009 de bespreking plaatsgrijpt van de beleidsnota van de Vlaamse minister voor Leefmilieu, Natuur en Cultuur (Joke Schauwvlieghe). Daarin wordt het belang vermeld van data- en informatiebeheer rond natuur.

De WC vraagt nogmaals uitdrukkelijk de afspraak te waarderen om het ontwerp van dit verslag max. 2 weken na de vergadering door te sturen naar alle leden van de Wetenschappelijke Commissie. Dit is nodig voor maximaliseren van het doorgeven van informatie en inwachten van feedback.

Volgende vergadering: vrijdag 11 december, 14.00 uur (Het Pand, Gent)

